

VOLBY DO EVROPSKÉHO PARLAMENTU V LETECH 2004 AŽ 2014

1. Kandidátní listiny

Podávání kandidátních listin a nominace kandidátů se v každém státě EU řídilo vlastními pravidly. V ČR podávaly do EP kandidátní listiny volební strany, které mohly být tvořeny registrovanými politickými stranami a hnutími (dále strana), jejichž činnost nebyla pozastavena, a jejich koalicemi. Jelikož ČR tvoří jeden volební obvod, mohla každá strana v jedné volbě podat pouze jednu kandidátní listinu, a to buď samostatně, nebo v koalici s jinou stranou. Pokud strany vytvořily koalici, bylo u každého kandidáta na kandidátní listině uvedeno, kterou stranou byl navržen. Jestliže strana kandidovala samostatně, byla navrhuje strana shodná s volební stranou.

Jednotlivé volební strany vstupovaly do voleb pod pořadovým číslem vylosovaným Státní volební komisí. Toto pořadové číslo bylo u každých voleb jiné, i když se jednalo o stejnou stranu. Pro lepší srovnatelnost budeme v této publikaci nejčastěji používat rozlišení kandidátů podle strany, která kandidáta navrhla, jelikož její číslo uvedené v číselníku navrhuje stran zůstává po celou dobu existence strany (i když se změní např. její název) neměnné.

Počet kandidujících subjektů se postupně zvyšoval. V roce 2004 kandidovalo 31 volebních stran, z toho 4 koalice, v následujících volbách v roce 2009 to bylo 33 volebních stran, z nich 3 koalice a v roce 2014 bylo zaregistrováno již 38 kandidujících subjektů, z toho 3 koalice. Z deseti koalic kandidujících celkem do EP bylo devět tvořeno dvěma subjekty, v jedné koalici v roce 2004 byly sdruženy 4 strany. Pouze jedna strana vytvořila koalici ve více než jedné volbě. Byla to strana STAROSTOVÉ A NEZÁVISLÍ, která v roce 2009 kandidovala společně s hnutím ALTERNATIVA a v roce 2014 s politickou stranou TOP09. Z 22 navrhuje stran tvořících koalice kandidovaly čtyři strany v obou dalších volbách jako samostatné subjekty (Česká strana národně sociální, Moravané, SNK Evropští demokraté a Strana zdravého rozumu - NECHCEME EURO). Jedenáct z nich samostatně nekandidovalo v žádných volbách do EP. (Úplný seznam a složení volebních stran - kandidátních listin - s pořadovými čísly, pod kterými šly do voleb v jednotlivých letech je uveden v příloze 1)

T 2 Struktura volebních subjektů

	2004	2009	2014
Počet volebních stran	31	33	38
- z toho koalic	4	3	3
Počet stran tvořících koalice	10	6	6
Počet navrhuje stran celkem	37	36	41

Během všech voleb do EP navrhlo své kandidáty celkem 78 různých stran. Z toho 11 kandidovalo ve všech volbách, 13 kandidovalo dvakrát a ostatní pouze jedenkrát.

2. Kandidáti

Kandidovat mohli kromě občanů ČR také občané jiných členských států, kteří měli hlášený pobyt alespoň 45 dnů přede dnem voleb na území ČR a splňovali další podmínky dle volebního zákona. Každý kandidát mohl kandidovat pouze na jedné kandidátní listině. Nejvyšší počet kandidátů, který mohla strana na kandidátní listině uvést, byl o jednu třetinu vyšší než počet poslanců EP volených na území ČR. Tak v roce 2004 mohla volební strana nominovat nejvýše 32 kandidátů, v roce 2009 to bylo 29 a v následujících volbách 28 kandidátů. Celkem mohla strana tudíž navrhnout 89 kandidátů. Toho využily pouze dvě strany – KDU-ČSL a ODS.

Počet zaregistrovaných platných kandidátů byl nejvyšší v roce 2014, přestože se volil nejnižší počet poslanců. Činil 849 kandidátů, zatímco v roce 2009 to bylo 708 a v prvních volbách do EP 806 kandidátů. O jeden mandát se tak v roce 2004, stejně jako v roce 2009, ucházelo přibližně 25 kandidátů, v roce 2014 to bylo již více než 31 kandidátů. V tabulce T 3 je uveden počet kandidátů těch

navrhujících stran, které ve všech třech volbách do EP navrhly celkem alespoň 27 kandidátů nebo získaly v některých volbách mandát.

T 3 Kandidáti podle navrhující strany

Číslo a název navrhující strany (NS)	Počet kandidátů v roce			Kandidátů celkem	z nich: s polit. přísl. k téže NS v %
	2004	2009	2014		
1 Křesťan.a dem.unie-Českosl.strana lidová	32	29	28	89	88,8
53 Občanská demokratická strana	32	29	28	89	96,6
7 Česká strana sociálně demokratická	32	28	28	88	95,5
55 Koruna Česká	31	29	27	87	67,8
98 Volte Pravý Blok www.cibulka.net	29	29	28	86	45,3
137 Str.zdr. rozumu-NEHCHEME EURO	32	26	28	86	26,7
5 Strana zelených	32	25	28	85	64,7
47 Komunistická strana Čech a Moravy	32	25	28	85	76,5
129 SNK Evropští demokraté	16	29	28	73	64,4
83 Moravané	16	20	28	64	75,0
100 Humanistická strana	30	26	-	56	69,6
88 NEZÁVISLÍ	30	23	-	53	58,5
144 Věci veřejné	-	25	28	53	69,8
714 Strana svobodných občanů	-	25	27	52	96,2
156 Dělnická strana sociální spravedlnosti	21	-	27	48	87,5
153 Dělnická strana	20	27	-	47	70,2
155 SUVERENITA - STRANA DŮST. ŽIVOTA	9	29	-	38	68,4
68 Masarykova demokratická strana	32	-	-	32	59,4
101 Strana venkova - spojené občanské síly	32	-	-	32	37,5
103 Strana pro otevřenou společnost	32	-	-	32	37,5
127 Unie pro Evropu	32	-	-	32	62,5
158 "Sdružení nestraníků"	32	-	-	32	-
2 Česká strana národně sociální	21	1	8	30	80,0
159 Strana práce	17	-	13	30	13,3
74 Strana demokratického socialismu	29	-	-	29	93,1
152 "Národní strana"	10	19	-	29	58,6
713 Libertas.cz	-	29	-	29	6,9
715 Demokratická strana zelených	-	29	-	29	34,5
40 Klub angažovaných nestraníků	-	-	28	28	35,7
79 NE Bruselu - Národní demokracie	-	-	28	28	32,1
759 Česká Suverenita	-	-	28	28	82,1
764 LEV21 - Národní socialisté	-	-	28	28	100,0
795 Liberálně ekologická strana	-	-	28	28	67,9
167 Fair play - HNPĐ	-	18	9	27	7,4
720 Česká pirátská strana	-	-	27	27	74,1
768 ANO 2011	-	-	27	27	51,9
1006 Občanská konzervativní strana	-	-	27	27	92,6
166 STAROSTOVÉ A NEZÁVISLÍ	-	14	7	21	19,0
721 TOP 09	-	-	21	21	85,7
143 Spojení demokraté - Sdružení nezávislých	16	-	-	16	43,8

2.1. Kandidáti podle politické příslušnosti

Z celkového počtu 2 363 kandidátů bylo členy některé z 84 politických stran nebo hnutí, jejichž členové kandidovali, 65 % kandidátů, zbývající více než jedna třetina kandidátů byla bez politické příslušnosti. Bezpartijní kandidáti se vyskytovali na kandidátních listinách téměř všech stran, kde ve velké míře doplňovali kandidáty s politickou příslušností ke straně, která kandidáta navrhla. Pouze tři navrhuující strany nominovaly výhradně kandidáty bez politické příslušnosti. Byla to strana "Sdružení nestraníků", která v roce 2004 navrhla plnou kandidátku (32 kandidátů) z osob bez politické příslušnosti, dále hnutí Úsvit přímé demokracie Tomia Okamury s 20 kandidáty v roce 2014 a ČESKÝ POLITICKÝ STŘED se 4 kandidáty v roce 2009. Všechny tyto strany kandidovaly pouze v uvedených letech.

Naproti tomu dvě strany sestavily kandidátní listinu pouze s kandidáty s politickou příslušností k vlastní navrhuující straně. Byla to strana LEV 21 – Národní socialisté, která kandidovala jen v roce 2014 a postavila 28 kandidátů a dále Sdružení pro republiku-Republikánská strana Československa, kandidující v roce 2009 s 20 kandidáty.

Během všech dosud uskutečněných voleb do EP kandidovalo nejvíce kandidátů s politickou příslušností k ODS a to 87 (3,7 % všech kandidátů), z nichž jednoho navrhla jiná strana než ODS. S politickou příslušností k ČSSD kandidovalo 84 kandidátů, všichni na kandidátce ČSSD. Třetí nejvyšší počet kandidátů měl politickou příslušnost ke KDU-ČSL a to 81, přičemž 2 z nich byli navrženi jinou stranou.

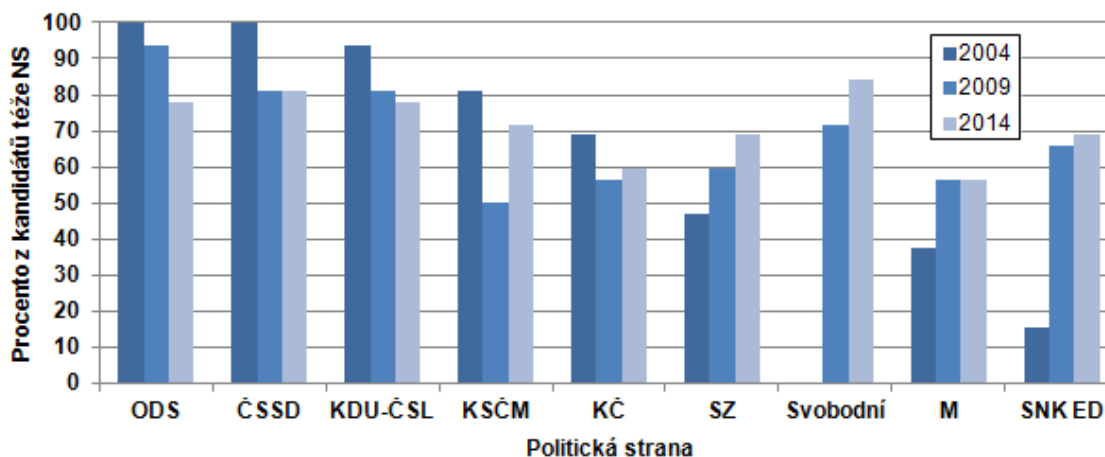
T 4 Kandidáti podle politické příslušnosti (strany nad 1 % z celkového počtu kandidátů)

Číslo a název politické strany	Počet kandidátů				Podíl z celk. počtu kand. v %
	2004	2009	2014	celkem	
99 Bez politické příslušnosti	300	271	257	828	35,0
53 Občanská demokratická strana	32	30	25	87	3,7
7 Česká strana sociálně demokratická	32	26	26	84	3,6
1 Křesťan.a dem.unie-Českosl.strana lidová	30	26	25	81	3,4
47 Komunistická strana Čech a Moravy	26	16	23	65	2,8
55 Koruna Česká	22	18	19	59	2,5
5 Strana zelených	15	19	22	56	2,4
714 Strana svobodných občanů	-	23	27	50	2,1
83 Moravané	12	18	18	48	2,0
129 SNK Evropští demokraté	5	21	22	48	2,0
156 Dělnická strana sociální spravedlnosti	15	-	28	43	1,8
98 Volte Pravý Blok www.cibulka.net	29	8	2	39	1,7
100 Humanistická strana	22	17	-	39	1,7
144 Věci veřejné	-	12	25	37	1,6
153 Helax-Ostrava se baví	11	22	-	33	1,4
74 Strana demokratického socialismu	27	2	2	31	1,3
88 NEZÁMSLÍ	19	12	-	31	1,3
764 LEV 21 - Národní socialisté	-	-	28	28	1,2
155 SUVERENITA - STRANA DŮST. ŽIVOTA	5	21	-	26	1,1
1006 Občanská konzervativní strana	-	-	25	25	1,1
2 Česká strana národně sociální	18	-	6	24	1,0

Počet kandidátů bez politické příslušnosti se postupně snižoval. Zatímco v roce 2004 činil 37 %, v roce 2014 to bylo jen 30 % ze všech kandidátů kandidujících v příslušném roce. Snižoval se podíl

kandidátů s politickou příslušností k navrhující straně u velkých „parlamentních“ stran (s výjimkou KSČM), naproti tomu menší strany navrhovaly postupně stále větší podíl kandidátů s politickou příslušností k vlastní straně, jak o tom svědčí graf G 1. Do grafu byly vybrány strany, jejichž členové činili alespoň 2 % všech kandidátů.

G 1 Podíl kandidátů s politickou příslušností k vlastní navrhující straně za vybrané strany

Někteří kandidáti kandidovali opakovaně. Do všech sledovaných voleb se přihlásilo 24 kandidátů, vesměs z tradičních „parlamentních“ stran, kromě nich bylo 6 kandidátů za stranu Volte Pravý Blok www.cibulka.cz. Z třikrát kandidujících kandidátů ve všech volbách uspěli tři kandidáti, šest se dostalo do EP dvakrát a jedenkrát byli úspěšní tři kandidáti.

2.2. Kandidáti podle pohlaví, věku a státní příslušnosti

Při rozdělení kandidátů do věkových skupin po deseti letech (s výjimkou nejstarší kategorie, která zahrnuje všechny šedesátileté a starší kandidáty) byla nejčetnější skupina kandidátů od 50 do 59 let, která činila čtvrtinu všech kandidátů. Nejméně bylo kandidátů do 30 let, a to jen 13 procent.

T 5 Kandidáti podle věku a pohlaví

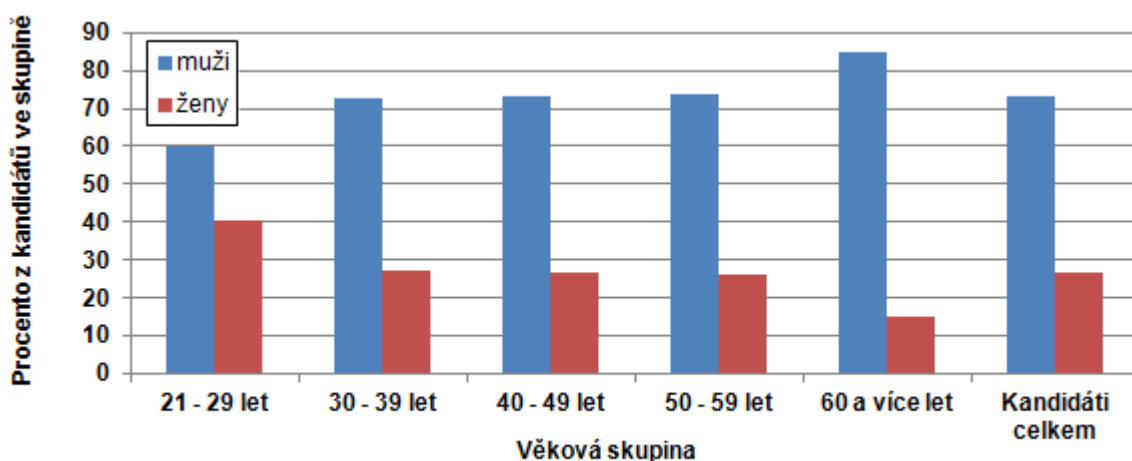
Věková skupina	Kandidáti celkem				z toho ženy			
	2004	2009	2014	celkem	2004	2009	2014	celkem
21 - 29 let	116	103	89	308	44	48	32	124
30 - 39 let	158	145	202	505	41	36	60	137
40 - 49 let	194	180	193	567	54	54	45	153
50 - 59 let	218	184	197	599	50	44	62	156
60 a více let	120	96	168	384	14	17	28	59
Celkem	806	708	849	2363	203	199	227	629

Z celkového počtu 2 363 kandidátů, kteří kandidovali do EP, bylo 27 % žen. Nejvyšší podíl žen uvedených na kandidátních listinách byl v roce 2009 (28 %), nejnižší při prvních volbách do EP, a to pouze jedna čtvrtina. Nejvyšší podíl žen byl mezi nejmladšími kandidáty do 30 let, kde činil v úhrnu za všechny volby 40 %. V dalších věkových kategoriích se postupně snižoval, v nejstarší kategorii dosáhl pouhých 15 %, jak je patrné z grafu G 2.

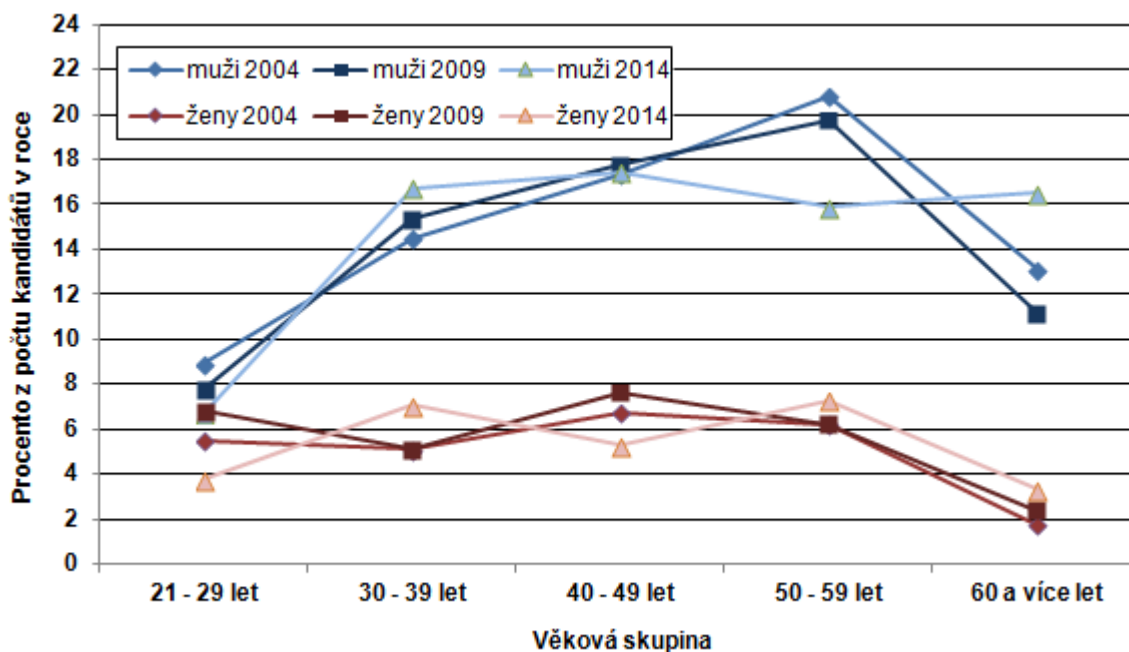
T 5a Kandidáti podle věku a pohlaví – podíl z celkového počtu kandidátů v příslušném roce

Věková skupina	Kandidáti celkem				z toho ženy			
	2004	2009	2014	celkem	2004	2009	2014	celkem
21 - 29 let	14,4	14,5	10,5	13,0	5,5	6,8	3,8	5,2
30 - 39 let	19,6	20,5	23,8	21,4	5,1	5,1	7,1	5,8
40 - 49 let	24,1	25,4	22,7	24,0	6,7	7,6	5,3	6,5
50 - 59 let	27,0	26,0	23,2	25,3	6,2	6,2	7,3	6,6
60 a více let	14,9	13,6	19,8	16,3	1,7	2,4	3,3	2,5
Celkem	100,0	100,0	100,0	100,0	25,2	28,1	26,7	26,6

G 2 Podíl pohlaví ve věkové skupině za kandidáty ve volbách 2004, 2009 a 2014 úhrnem

G 3 Podíl věkových skupin kandidátů podle pohlaví

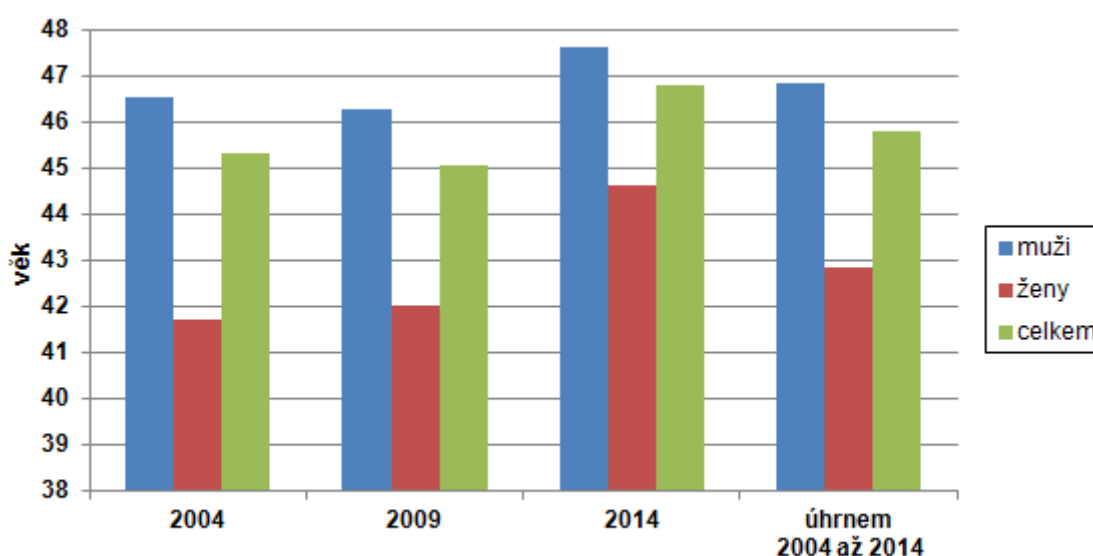

Nejvyšší podíl žen z kandidátů v příslušném roce byl ve věkové skupině 40 až 49 let v roce 2009, a to téměř 8 %. Naproti tomu necelá 2 % činil podíl žen nejstarší věkové kategorie v roce 2004.

Ve volbách do EP kandidovalo celkem 7 kandidátů starších 80 let. Nejstarším kandidátem byl Miroslav Kracík, redaktor z Ostravy, kterému bylo v roce 2009, kdy kandidoval za Českou stranu národně socialistickou, 84 let. Nejmladších – 21letých – kandidátů kandidovalo celkem 14, nejvíce (8) v roce 2014.

Průměrný věk kandidáta, který kandidoval v některých volbách do EP byl 45,8 roku. Přitom průměrný věk žen byl ve všech volbách výrazně nižší než u mužů, i když se rozdíl postupně snižoval. Zatímco v roce 2004 byly kandidující ženy „mladší“ téměř o 5 let, v roce 2009 činil rozdíl 4 roky a v posledních volbách se snížil o další rok na 3 roky. Průměrně nejmladší kandidáti byli v roce 2009, kdy jejich průměrný věk činil 45,1 roku, přitom nejmladší ženy kandidovaly v roce 2004 s průměrným věkem 41,7 roku (viz graf G 4).

G 4 Průměrný věk kandidátů

Naprostá většina kandidátů byla občany České republiky. Pouze necelé jedno procento (15 kandidátů) byli občané jiného státu Evropské unie. Sedm kandidátů mělo státní občanství Slovenské republiky, tři Itálie, dva Francie a po jednom Německa, Velké Británie a Irsko.

3. Průběh voleb a volební účast

Volby do EP probíhaly v členských státech EU v jednotném termínu na základě rozhodnutí Rady Evropské unie, každý členský stát měl vlastní volební systém. Volebními dny v rámci celé EU byly čtvrtek až sobota. ČR byla jediný stát EU, kde volby probíhaly ve dvou dnech – v pátek a sobotu. Nejdříve – ve čtvrtek – proběhly volby ve Spojeném království a Nizozemí, jen v pátek se volilo v Irsku a na Slovensku, v Lotyšsku volili pouze v sobotu a v ostatních státech byla v roce 2014 volebním dnem neděle.

Na území ČR vyhlášoval volby do EP prezident republiky. Voličem byl občan ČR, nebo občan jiného členského státu EU, který byl hlášen k pobytu na území ČR po dobu nejméně 45 dnů, který dosáhl 18 let, a nevyskytla se u něj překážka ve výkonu volebního práva dle Zákona. Volilo se pouze na území ČR, volič na voličský průkaz mohl volit v kterémkoliv okrsku. Volič hlasoval tím způsobem, že ze sady hlasovacích lístků vybral jeden, na kterém mohl zakroužkováním pořadových čísel nejvýše dvou kandidátů vyznačit, kterému kandidátům dává přednost. Způsob hlasování se během sledovaného období neměnil.